

DOLENJSKI

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA OKRAJA NOVO MESTO

LASTNIK IN IZDAJATELJ: Okrajni odbor SZDL Novo mesto — Izhaja vsak četrtek — Posamezna številka 10 din — LETNA NAROCNINA 480 din, polletna 240 din, četrtletna 120 din; plačljiva je vnaprej. Za inozemstvo 900 din oziroma 3 amer. dolarje — TEK. RACUN pri Mestni hranilnici — Komunalni banki v Novem mestu št. 606-70/3-24

Štev. 35 (441)

LETO IX.

NOVO MESTO, 4. septembra 1958

UREJUJE uredniški odbor — Odgovorni urednik Tone Gošnik — NASLOV UREDNIŠTVA IN UPRAVE: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 30 — Poštni predal Novo mesto 33 — TELEFON uredništva in uprave št. 127 — Nenaročenih rokopisov ne vračamo — TISKA Casopisno podjetje Slovensk poročevalec — Ljubljani

Spored

DOLENJSKEGA KULTURNEGA FESTIVALA
KOSTANJEVICA NA KRKI

SOBOTA, 6. septembra 1958:

ob 18. uri: Otvoritev Razstave slovensko-hrvaškega kmečkega upora iz leta 1573. Prireja Zasavski muzej iz Brežic.

ob 19. uri: Fanfare, streljanje s topiči, govori pokrovitelja, prizig festivalskega ognja, promenada čolnov, vmes promenadni koncert godbe na pihala iz Metlike.

ob 20. uri: Ivan Cankar: »Hlapci«. Drama SNG.

NEDELJA, 7. septembra 1958:

ob 15. uri: Brigadni večer graditeljev ceste Bratstva — enotnosti.

SREDA, 10. septembra 1958:

ob 20. uri: »Svojega telesa gospodar«. Premiera filma ob navzočnosti ustvarjalcev.

SOBOTA, 13. septembra 1958:

ob 20. uri: Večer jugoslovenskih plesov. Izvaja akad. folklorna skupina »France Marolt«.

NEDELJA, 14. septembra 1958:

ob 15. uri: Jakov Gotovac: »Ero z onega sveta«. Opera HNK Zagreb.

ob 18. uri: Dolenjska trgatav.

SOBOTA, 20. septembra 1958:

ob 20. uri: Večer pesmi in belokranjskih ljudskih plesov. Izvaja Prosvetno društvo »Dušan Jereb« iz Novega mesta in Prosvetno društvo »E. Gangl« iz Metlike.

NEDELJA, 21. septembra 1958:

ob 20. uri: Stevan Hrišič: »Oh riška legenda«. Opera SNG.

CETRTEK, 25. septembra 1958:

ob 12. uri: Večer vodilnih slovenskih književnikov, ob 20. uri: (Mlada generacija.) Janez Menart, Kajetan Kovič, Tone Pavček, Ciril Zlobec, Lojze Kovačič in Andrej Hieng.

SOBOTA, 27. septembra 1958:

ob 20. uri: Tiemeyer: »Mladost pred sodiščem«. PD »Lojze Košak«, Kostanjevica na Krki.

NEDELJA, 28. septembra 1958:

ob 20. uri: M. Držič: »Dundo Maroje«. Premiera SLG Celje.

SOBOTA, 4. oktobra 1958:

ob 20. uri: M. Pucova: »Svet brez sovraštva«. PD »Lojze Košak«, Kostanjevica na Krki.

NEDELJA, 5. oktobra 1958:

ob 20. uri: Veseli večer bratov Avsenikov.

Ves čas festivala je odprta Gorjupova galerija, v kateri razstavljajo 130 eksponatov naslednji slikarji: Bogdan Borčić, Riko Debenjak, Zoran Didek, Maksim Gaspari, Alenka Gerlovič, France Godec, Jože Gorjup, Božidar Jakac, Elko Justin, France Kralj, Tone Kralj, Miro Kugler, Vlado Lamut, Miha Maleš, France Mihelič, Zvonimir Mušič, Lojze Perko, Cita Potokar, Milan Rijavec, Ivan Seljak, Vladimir Stoviček, Franjo Stiplovesek, Ivo Subić in Fran Tratnik.

Priljubljeni odbor.

Zdaj je še čas

da se temeljito pripravimo na jesensko setev italijanskih vrst pšenice in na bližnje volitve zadrudnih svetov

Poročali smo že o velikem pomenu letošnje jesenske setve in o nadlogah, ki so z njo v zvezi pred našimi zadrugami, odbori ljudske oblasti in političnimi organizacijami. Podatki na okrajni zadrudni zvezi kažejo, kje so se organizacije in zadrugе za to važno politično in gospodarsko nalogo zares zavzele in kje ne. Po zadnjih podatkih je dosegla Kmetijska proizvajalna zveza Brežice približno 58 odst. svojega plana, KPZ Novo mesto 52 odst. in KPZ Črnomelj približno 27 odst. Med najboljšimi občinami so v okraju Brežice, Straža-Dol, Toplice in Žužemberk, zadruga Suhor, Adlešiči, Črešnjevce, in še nekatere, medtem ko je stanje slabo v občinah Črnomelj, Metlika, Senovo, Novo mesto, Trebnje, Kostanjevica in Sentjernej. Številke še niso dokončne. Zadrugе in organizacije prav

zda je nadaljujejo začeto delo in tolmačijo kmetovalcem pomen uvajanja italijanskih sort pšenice. Povsod tam, kjer so začeli to delo s podporo celotnega političnega akcija, so tudi uspehi veliko boljši. Tam so priprave za setev dobre in sklepanje pogodb zadovoljivo. Ponovimo še enkrat, da gre letos za splošno jugoslovansko akcijo, da bi se v pridelovanju pšenice osamosvojili in rešili uvoza! Pri tem važnem delu, v katerega vlagamo precej sredstev, je državljanska dolžnost vsakega zavrednega kmeta, da prispeva svoj delež. Korist bo imel tudi kmet sam, seveda če bo hotel sodelovati. Pri tem pa ne smemo pozabiti, da morajo dobiti svoj del tudi zadrudne organizacije, ki to akcijo vodijo. Samo z močnimi zadrudnimi skladi bo na vasi zagotovljen nadaljnji napredek. Ponovno smo že po-

vedali, da nam mora zemlja več dati kot je rodila v preteklosti. Zato je dolžnost Socialistične zveze in občinskih ljudskih odborov, da zadrugam pri pripravi na jesensko setev pomagajo. Ljudem je treba razumljivo povedati, kakšno gospodarsko korist pričakujemo od setve intenzivnih sort pšenice in da pri tem pogodb za zadrugе ne smejo pomeniti izgube.

Tam, kjer so zadnji mesec premalo naredili za jesensko setev, naj zdaj pohitijo, da bomo dosegli plan, za katerega je novomeški okraj zadolžen v republikem in zveznem merilu. Gre za korist vsakega posameznega kmeta in naše skupnosti.

Vzporedno s tem teko priprave na volitve zadrudnih svetov. Tudi glede tega smo že pisali. Zadrudni sveti pomenijo v našem družbenem redu nov način upravljanja v kmetijskih proizvojni. Na nedavnem posvetu sekretarjev občinskih komitejev ZKS so v

Slovesen sprejem v ZKS

Zastave so po obilnem dežju težko frtrole, objasne od žarkov, ki jih je sonce iz jasnega, kakor umitega neba obsipavalo. V naselju Grmovlje je slovesno.

V soboto bo odprt mednarodni zagrebški velesojem

Od 6. do 31. septembra bo v Zagrebu 28 dni razstavljalo svoje blago; nad 4500 tujih in približno 1000 jugoslovenskih proizvajalcev bo nudilo v tej veliki mednarodni izmenjavi svoje izdelke. Naši kolektivi bodo letos razstavljali zlasti predmete, namenjene za izvoz in zamenjavo z drugimi deželami, nadalje proizvode, ki jih potrebuje domači trg, zlasti pa široka potrošnja.

Boris Kocljančič pokrovitelj Dolenjskega kulturnega festivala
Pokroviteljstvo nad III. Dolenjskim kulturnim festivalom je prevzel tovariš Boris Kocljančič, predsednik sveta za kulturo pri izvršnem svetu LRS.

JUTRI ZAČETEK POUKA

Jutri, v petek 5. septembra, se bo na vseh šolah v novomeškem okraju začel redni pouk novega šolskega leta 1958-59.

Vino ustvarja prijateljstvo! To staro resnico potrjuje tudi odličen obisk IV. mednarodne razstave vin v Ljubljani, kamor smo povabili vse dolenjske vinogradnike že v zadnji številki našega lista. V soboto pa bo velika vinska pokušnja tudi v Brežicah, kjer praznuje znano trgovsko podjetje VINO BREŽICE deset let svojega obstoja. Na veliko zborovanje dolenjskih in posavskega vinogradnikov vabi prireditelj tudi naše bralece!

Dr. Jože Vilfan izvoljen za poslanca

Bela krajina je bila v nedeljo zjutraj vsa obsijana od sonca. Potniku, ki je obstal na vrhu Gorjanec predno se črta nagne navzdol, se je nudi čudovit pogled. Zrak čist in prozoren, kakor po dežju, sončno zlatilo po hribovskih in dolinskih, vasicе raztresene po rebrih, Plapolajoče zastave na stavbah, kjer so volišča.

sedmih zaključili s 100 odstotno udeležbo in ostali tako zvesti tradiciji. Dobro so se odzvali tudi Črmošnjčani. V občini Metlika je večina volivcev volila dopolne. Na volišče v Gradacu so prišli trije več kot desetletni starčki: Martin Jurejevič, Johan Potočnik in Janez Butala. Tonček Ivec iz Gradaca je tega dne izpolnil 18 let in prvič v življenju volil. Bil je med prvimi na volišču, člani volilnega odbora pa so se z njim pošalili, češ: Ti si bil rojen popoldne in moraš popoldne priti na volišče! Pa to je bila le šala...

Generalni sekretar predsednika republike dr. Jože Vilfan je izvoljen za novega ljudskega poslanca volilnega okraja Metlika — Semčič za zbor Ljudske skupščine LRS. Dobil je 97,5% oddanih glasov. V občini Semčič je volilo 84,5% volilnih upravičencev, v občini Metlika pa 90,4%.

Volilni odbori urejajo zadnje malenkosti, predno bodo prišli volivci. V zgodnjih jutranjih urah je večina državljanov izpolnila svojo dolžnost. Volivci na Planini pri Semčiču so že ob

sedmih zaključili s 100 odstotno udeležbo in ostali tako zvesti tradiciji. Dobro so se odzvali tudi Črmošnjčani. V občini Metlika je večina volivcev volila dopolne. Na volišče v Gradacu so prišli trije več kot desetletni starčki: Martin Jurejevič, Johan Potočnik in Janez Butala. Tonček Ivec iz Gradaca je tega dne izpolnil 18 let in prvič v življenju volil. Bil je med prvimi na volišču, člani volilnega odbora pa so se z njim pošalili, češ: Ti si bil rojen popoldne in moraš popoldne priti na volišče! Pa to je bila le šala...

ZAMENJAVA BRIGAD

V soboto in nedeljo se je poslovalo z gradbišč na avtomobilski cesti »Bratstva in enotnosti« od Ljubljane do Zagreba. Na 92 srednješolskih in študentskih brigad iz vseh pokrajin naše republike. Po enomeščnem uspešnem delu so brigade priredile ob tabornih ognjih v naseljih zadnje prireditve iz prav slovesno sprejete priznanje Glavnega štaba, ki je proglasil za štirikrat udarne 15 brigad; to izjemno čast so te brigade dosegle za izredno vno in dosežene uspehe. 81 brigad je bilo razglašeno za tretjič udarne, 9 pa za drugič udarne.

Dijaške in študentske brigade je na avto cesti zamenjalo 30 novih mladinskih brigad, ki bodo delale na cesti v septembru in oktobru. Ta mesec bo delalo na avto cesti nekaj nad 10.000 fantov in deklet.

Prvi vlak v Podčetrtku

Tehnične enote JLA grade že od lani novo železniško progo Grobelno, ki bo za vsa sotoletna dolina izrednega pomena, saj bo povezala te kraje z velikimi gospodarskimi središči. V nedeljo 31. avgusta je v Podčetrtku prvi pripeljal vlak, ki ga je pozdravilo več kot 2000 ljudi. Predstavnik oblasti in organizacij so se toplo zahvalili pripadnikom JLA za ves njihov trud in uspešno delo, saj bo že do 29. novembra proga speljala na vse do Stranja, kjer bo priključek na glavno železniško progo, Ljubljana—Maribor.

VREML

ZA ČAS OD 5. DO 14. IX.

Okrog 8. in 14. septembra pa glavine in ohladitev. Drgice dni suho, večinoma jasno vreme.

Vinogradniški tabor v Brežicah

bo 6. in 7. septembra pod pokroviteljstvom podpredsednika zvezne ljudske skupščine tovariš Franca Leskoška — Luke — Deset let podjetja »Vino Brežice«

magalo, da so tudi izven meja zaslovela vina štajerskih in dolenjskih vinorodnih področij, ki jih izvažajo podjetje »Vino Brežice«.

Lani je podjetje pripravilo samostojno vinsko razstavo v Innsbrucku v Avstriji; v Münchnu ima lasten lokal, sodeluje s svojimi vzorci na vseh pomembnejših vinskih sejnih v tujini — v Avstriji, v Frankfurtu na Majni, v Münchnu, v Trstu in celo v deželni vin, v Franciji. Posebno pomnost so v podjetju na zlato medaljo, ki so jo dobili za bizeljski muškati silvanec prav v Franciji, ki slovi kot dežela najboljših vin. Po vsem tem se pač ne čudimo, če ima v Sloveniji edino »Vino Brežice« dovoljenje za neposredno trgovino z inozemstvom, saj res dostojno predstavlja naša vina in vinogradništvo na tujih tržiščih. Podjetje izvažava v inozemstvo že okoli 300 vagonov vina, to je 80% svojih vin in le 20% ga prodaja na domačih tržiščih.

9. uri pa revija vinogradnikov, kjer bodo demonstrirali vinogradniška dela rezaci, kopači, količi itd.

Ob 10. uri bo na stadionu v Brežicah velik vinogradniški tabor, kjer bodo vinogradniki slišali več strokovnih predavanj in izmenjali medsebojne izkušnje.

V nedeljo popoldne bo podjetje organiziralo več poučnih izletov v znane štajerske in dolenjske vinorodne kraje, kot so Gadova peč, Bizeljsko, Zdole, Pišcece itd.

Na vinski pokušnji bo razstavljeno okoli 100 vinskih vzorcev dolenjskih in štajerskih vinogradov. Razstavljene vzorce bo ocenjevala posebna komisija in tudi posamezni obiskovalci. Dipleme za najboljše vzorce bo predlagala strokovna komisija, ki bo pri tem upoštevala oceno posameznih obiskovalcev.

Ze v petek, na večer pred slavljem, bodo zagoreli v Sromljah, v Kostanjevici, v Gadovi peči, na Bizeljskem, v Pišcakah in drugih znanih štajerskih in dolenjskih vinorodnih krajih kresovi, ki bodo oznanili našim vinogradnikom njihov praznik — prvi vinogradniški tabor v Posavju.

V nedeljo bo ob 6. uri budnica, ob

(Iz Komanista, 22. VIII. 1958)

Sprehodi po novomeških likovnih razstavah

Bogdan BORČIČ je v Novem mestu, kjer temu, da je bil tamkaj profesor risanja, redko razstavlja. Zato pa zadnje čase bolj pogosto na rednih društvenih razstavah v Ljubljani, kjer se postopoma vse bolj uveljavlja in izpričuje izvirno slikarsko osebnost. Slika, ki je na razstavi, bo menda še iz njegovih študentskih let (naj mi Borčič oprost, če ni tako). Preveč je očiten vpliv šole, da bi lahko rekli, da je slika posnem Borčičeva kot ga poznamo danes. Je pa kultivirana v barvah in inteligentno naslikana. Sodi med najboljše kar je na razstavi. Osebuje. Danes Borčič slika drugače. Pokrajina ob morju pa bo ostala mladostni spomin na njegovi doslej izlojeni umetniški poti, ki pa je žal premalo posejana z njegovimi deli. Preveč išče probleme. Preveč resno se lotiva slikanja. Na vsak način hoče še nekaj povedati — predume v pristni likovni govorici, pa četudi gre za preprost (kar otroško preprosti) motiv z igralnimi kartami ali parom ribic na pladnju.

Končno se ustavimo še v tretji in zadnji sobi. Pri Lamutu. Slikar in grafik Vlado LAMUT je zadnje sobo napolnil kar sam. Na poznanih in nepoznanih oltih se vrstijo predume novomeški motivi (nekateri že tolikokrat in celo prevečkrat upodobljeni!), morská obrežja in nekaj makedonskih vedut. Brez dvojne je Lamut zelo ploden slikar in grafik. V primeri z Borčičem da še celo. Brez dvojne je tudi talentiran in izviran, trmo-

glav in iskren. Kdo bi danes uspel našeti vse njegove razstavljene in še ne razstavljene novomeške vedute, upodobljene novomeške ulice in uličice, motive s Krke, Ragovega loga, njegove kozolce, mlino in žage. V svoji barvni surovosti in vsiljivosti ostaja Lamut vselej Lamut, ki se počasi, zato pa bolj zanesljivo izvija iz svojega, včasih morda zares že preveč ozkega realističnega okvira in stoji slika-karske manjre (nam, ki sledi-mo zapovestjo vsaki domači in tuji razstavi v Moderni galeriji ali Jakopičevem paviljonu, postaja realizem v umetnosti že preteklosti).

Lamut, zvest predmetu, otipljivi predmetnosti — ki je pri njem običajno izrez iz pokrajine ali mestna veduta — pozablja včasih celo na horizontalno in zato so njegove slike večkrat brez atmosfere, zraka in celo neba. Pa ne vselej je Lamutovo škoda in škoda kvalitete! Tak je pač Lamut! Morda je v zadnjem času malce spremenil barvno paleto. Postala je toplejša in bogatejša. V barvi je postal svobodnejši. Manj vezan na predmet. Oprostil se je (četudi s težavo) zelenila Krke, Ragovega loga. V pokrajino vnaša toplejše tone, postaja bolj barvit, manj surov in vsiljiv, včasih je že nežno subtilen. Sicer pa moramo reči, da je treba še počakati, kaj nam utegne še pokazati. Pri njem lahko vselej računamo na presenečenje. Je pač trmoglav. Lahko pa že rečemo, da še bomo vselej je pri tako različnih obrazilih dosledno

srečevali s starim Lamutom, ki svojega umetniškega definiranja zlepa ne bo mogel in hotel zatajiti. O modi pri njem ne moremo govoriti, marveč samo o Lamutu, ki je zvest predumem sam sebi.

Bolj svoboden je v grafiki. Morda se v njej lažje izraža. Tu goji, v razliko od oljnih slik, tudi figuraliko. Le ta je ujeta v simboliko, v pariške reminiscence. Tu Lamut razmišlja. Manj je vezan na predmetnost. Tudi likovno je tu naprednejši in morda tudi kvalitetnejši, vsekakor pa prav tako malo discipliniran kot v olju. Lamut spada med manj disciplinirane umetnike. Zal, da včasih v lastno škodo. Vendar pa, kadar slika, v pločevino ali riše na kamen, tedaj ustvarja iz nekega notranjega nedololočljivega nagiba in slika zato, da slika in da precej naslika. Tedaj ne utegne razmišljati, hiti in morda zato ostaja včasih površen in novi motiv ga že zvaabi, da ne utegne niti starega dovršiti.

Lamutovo delo na razstavi, njegove slike in predume tudi grafike, so dober obet tudi za naprej. Zato smo se pri Lamutu tudi še posebej ustavili. Drago Komelj

Bogdan Borčič: PRISTANIŠČE

Lov na srečo ...

Lep delovni dan dopoldne. Na živilskem trgu se tišči skupaj kopica ljudi, kakih 50. Kaj neki imajo? Pod betonsko "marelo" je popolni kramar razložil to in ono. Ne za prodajo, za lov na srečo! Najmanjši gledalec so se prerinili do same mize s srečo. Noski so jim uprli malone v razstavljene svetleče se predmete, namenjene tistim, ki imajo srečo, najprej pa ura dojenar. Brez denarja tudi tu ni sreče.

Za tri sto din se dobi zapesna ura! Igra je enostavna. Na vrvi vesečo kroglice spusti zanihati in če podre figuro, imaš kot bi trenil uro v žepu, čisto novo, seveda. V drobru sekunde je ura tvoja, če...

... si seveda prej še obvezno ob tri sto din. V desetih minutah jih je ob tak znesek vsaj pet ali šest. Mlada podeželska ženska -reskira- tisočak in dobi uro! Kaka sreča! Vsi kar zijajo in vlečejo na dan stotake! Sreča pa je muhasta in se po navadi nasmeje tistemu, ki jo prodaja, in ne tistemu, ki jo lovi s stotaki ali desetaki.

Čudim se, da je pri ljudeh še toliko naivnosti, da imajo za take reči dovolj denarja in časa sredi tedna, sredi meseca in v lepem dopoldnevu! P. R.

ŽENA IN DOM ☆ SODOBNO GOSPODINJSTVO ☆ ŽENA IN DOM ☆ SODOBNO GOSPODINJSTVO

Prvo leto v šolo

Marsikateri otrok si že od zgodnjega detinstva želi v šolo in se že prej rad igra »pisarne«, »šolo« in sploh vse, pri čemer je treba držati v roki svinčnik. Nekateri otroci pa se šole boje in čutiljo do nje pravcat odpor. In vendar — za vse malčke sedmih let se bodo še ta teden odprla prvi šolska vrata. To je za otroka velik dogodek, zato ga moramo nanj pripraviti. Starši naj otroku že prej razložijo, da v šoli vsi otroci sede v klopih in poslušajo učitelja, ki jim pripoveduje najzanimivejše reči, in da odslej ne bo več malček, temveč šolar, ki bo opravljal nad vse važno nalogo — učil se bo. Kako napačno ravnajo nekateri starši, ki otroka strahajo: »Ko boš šel v šolo boš že videl! Učiteljica te bo za lasel« in podobno. Razumljivo je, da se tak otrok šole boji in da jo zasovražja še preden prvič stopi vanjo.

Plašne otroke naj mati popremi v šolo, da si otrok ogleda pot, stavbo in razred, v katerem bo odslej vsak dan sedel. Nič kaj dobro pa ne vpliva na otrokovo samostojnost, če ga mamica še nadalje vsak dan epremlja do šole; tudi sošolci se norčujejo iz takega otroka, zaradi česar se ga čisto prime vzdevek »miljenček«.

Najvažnejši so za otroka prvi dnevi, ki jih preživijo v šoli. Njegovi prvi vtisi so odločilnega pomena za nadaljnje šolanje, zato moramo v prvih dneh z otrokom pravilno ravnati.

Ze prej določimo v stanovanju prostor in mizo, kjer bo naš šolar pisal naloge in se učil. Paziti moramo na to, da bo miza dovolj osvetljena. Določimo tudi uro, ob kateri bo otrok redno vsak dan pisal nalogo.

Kako torej ravnamo z otrokom v prvih dneh šolanja? Otrci pride iz šole domov, ga najprej sprašujemo, kako mu je bilo v

šoli všeč, kdo je njegov tovariš v klopi, kaj je učiteljica povedala itd. Navaditi ga moramo namreč, da bo kasneje vedno sam povedal, kaj je počel v šoli, če je znal ali ne itd.

Po kosilu naj se malo razvedri. Urica ali dve med sošolstvi ga bo napravila spočitega in vedrega. Ob določenih urah ga pokličemo k učenju. Prve dni naj mamica ali očka kar gledata, kako bo njun šolarček pisal nalogo. Pri tem naj pazita, da bo pravilno držal svinčnik, da bo pravilno razložil oči od zvezka in na držo zvezka. Na napačne ga moramo mirno in ne pogosto opozorjati, nikakor pa ne smemo na otroka kričati ali ga celo udariti, sicer ne bo otrok nikdar več rad opravljal tega posla in bodo z njim vedno težave. Tudi ni prav, če mati izgubi potrpljenje, ko malček prepočasno vleče črte po zvezku in začne sama pisati vanj. Čisto gotovo je, da se bo tak otrok vedno zanašal na to, da mu bo mama napisala nalogo, v šoli pa ne bo mogel slediti vrstnikom, ki so si doma z vajo pridobili spretnost v pisanju.

še danes brez skrbi veselo na Krki! Jutri pa v šolo, kjer si bodo kakor pridne čebele nabirali znanje in se pripravljali na življenje. Rod brsti iz roda in ta, ki se v naših šolah zdaj uči in vzgaja, nas bo kmalu zamenjal. Zdalej se otroško razigrani na vodi, čez leta pa delavci, inženirji, zdravniki, obrtniki, učitelji, skratka — nova generacija, ki bo nadaljevala veliko začeto delo: za dvig in razcvit svobodne domovine. In kot je bil mladi rod med narodnovobodilnim bojem v prvih vrstah graditeljev novega sveta, tako polna volje in požrtvovalnosti naj bo tudi mladina, ki prevzema ali bo prevzela veliko dediščino naše revolucije.

»Sladoledar ni imel drobiža!«

Prvih štirinajst dni je treba načrtno in umirjeno sodelovati pri učenju in pisanju nalog, kasneje pa puščamo otroka, da brez nadzorstva staršev opravi svojo dolžnost. Kontroliramo le red v šolski torbi in v zvezkih in s šolarjem ne bo nobenih posebnih težav več.

ZE POZNATE?
KROMPIRJEV PEČENJAK
25 dkg moke, 2 krompirja, 2 do 3 jajca, sol, približno 3 dl mleka, 1 žlica drobnjaka, 1 žlica sesekljane peteršilja, masčoba za pečenje.
Mleko, moko, rume-njake in sol gladko raz-zvrkljamo. Dodamo ku-kan in pretlačen krom-pir in nazadnje sneg iz beljakov, sesekljan zel-len peteršilj in drobn-jak. Testo vlijemo v pomaščen pekač in pe-čemo v pečici. Pečenega razdrobimo in takoj ser-viramo.

HRVAŠKO-SLOVENSKI KMEČKI UPOR 1573

Zgodovinska razstava v Kostanjevici

Jurija Draškovića premaga; glavni braskov upornikov pri stubci v Hrvaškem Zagorju. Na pustno nedeljo 15. februarja so v Zagrebu na Draškovićevo predlog okovali »kmečkega kralja« z razbeljeno železno krono. Razstava nam bo to slavno poglavje naše in hrvaške zgodovine prikazala z bogatim kulturno-zgodovinskim in arhivskim gradivom, ki nam bo vsestransko osvetlilo potek dogodkov da posredoval tu kulturno sliko našega podeželja in plemstva ob

ki našteva glavne vzroke, zaradi katerih so se kmetje dvignili v upor. Mesta, trge in gradove, ki so povezani z dogodki v upor na slovensko-hrvaškem ozemlju, nam prikazujejo številne fotokopije bakrorezov in lesorezov iz 17. in 18. stoletja. Razstavljene so fotokopije mnogih gradov Hrvaškega Zagorja, Posavja in Dolenjske; na panolih visijo portreti in fotokopije oseb iz tabora fevdalcev in upornih kmetov, ki so imele vodilno vlogo v razvoju upora, tako na primer bana in škofa Jurija Draškovića, nadvojvode Karla, cesarja Maksimilijana, Jošta Turna, Matije Gubca in drugih.

Razstavljeno je plemiško orožje in oprema, ki so jo uporabljali v naših krajih konec 16. stoletja v času izumirajoče gotike. Ilustrativno je prikazana tudi noša in primitivno orožje upornih kmetov. Razstava nam s svojim bogatim in različnim gradivom lepo prikaže eno najvažnejših poglavij v zgodovini hrvaškega in slovenskega naroda. Iz nje tudi spoznamo kulturno in socialno podobo plemstva in kmeta - tlačana ob koncu 16. stoletja. Kakor doslej, v vseh ostalih mesih, si jo bo gotovo tudi v Kostanjevici v času Dolenjskega festivala ogledalo veliko število obiskovalcev.

Zanimivo za filateliste: poseben poštini žig, ki ga bo v festival-skih dneh uporabljala kostanje-viška pošta

Detajl z razstave »Hrvaško-slovenski kmečki upor 1573« v brežiškem gradu

Aktiv komunistov DPD SVOBODE

na Vidmu pri Krškem o problemih društva

V Vidmu - Krškem so preteklo leto zgradili dom Svobode in tako postavili temelje za nemoteno kulturno - prosvetno delo v tem kraju. Vse dotlej se bile kulturne prireditve redke, z novim domom pa se je DPD Svoboda močno razvilo, saj so v pretekli sezoni pripravili občinstvu več premier, poskrbeli pa so tudi za razna gostovanja (poklicno gledališče iz Celja, člani ljubljanske Opere, slovenski ojekt).

Ko je n. pr. prvi režiser prik-ladal delo uspešno, je občinski komite ZK pred kratkim sklical aktiv komunistov DPD Svobode, ki šteje 16 članov.

Pri tem početju lahko iščemo več vzrokov. Vmes je lahko ljubosumje, načrtno miniranje ali pa premlinjeno uveljavljanje nesodobnih del oziroma prepredavanje sodobnih. M

Naknadni razpis

prostim uslužbenih mest za učno in vzgojno osebje na šolah in drugih vzgojnih ustanovah v občini Novo mesto. Komisija za razpis delovnih mest za prosvetne delavce pri Občinskem ljudskem odboru Novo mesto objavlja v zvezi z 8. in 9. členom pravilnika o Izvedbi razpisa uslužbenih mest za učno in vzgojno osebje na šolah in drugih vzgojnih ustanovah v občini Novo mesto in sicer:

Ustanova	Razpisana uslužbena mesta za	Pogoji	Ugodnosti, ki so vezane z delov. mestom
1. Dol. Karteljevo. Osnovna šola	2 učitelja	učiteljske z diplomom	druž. stan in dodatek 1.000 din za težko mesto
2. Dolž. Osnovna šola	2 učitelja	učiteljske z diplomom	druž. stanov. in dodatek 2.500 din za težko mesto
3. Gaberje. Osnovna šola	1 učitelja	učiteljske z diplomom	druž. stanov. in dodatek 2.000 din za težko mesto
4. Podgrad. Osnovna šola	1 učitelja	učiteljske z diplomom	samsko stanov. in dodatek 2.000 din za težko mesto
5. Stopiče. Osnovna šola	3 učitelja	učiteljske z diplomom	samska stanov.
6. Prečna. Osnovna šola	1 učitelja	učiteljske z diplomom	samsko stanov.
7. Smarjeta. Osnovna šola	2 učitelja	učiteljske z diplomom	samska stanov. in dodatek 1.000 din za težko mesto
8. Osnovna šola Novo mesto I	1 profesorja oz. predmet. učitelja za ne-angl	univerza ali VPS	samsko stan.
9. Osnovna šola Novo mesto II	1 profesorja oz. predmet. učitelja za ne-angl	univerza ali VPS	samsko stan.
10. Gimnazija. Novo mesto	1 profesorja za ma-fi	univerza	samsko stan
11. Učiteljske. Novo mesto	1 profesorja za el-srbohr	univerza	samsko stan

Kandidati morajo vložiti prošnje najkasneje do 15. septembra 1958 neposredno šolskemu odboru ustanove, kamor prosijo O svoji prošnji morajo takoj obvestiti neposrednega starešino, le-ta pa organa pristojnega za namestitve.

Upoštevati morajo člen 15 omejenega pravilnika. Pogoji za posamezna delovna mesta so navedeni v razpisu. Novo mesto, dne 30. 8. 1958. Komisija za razpis delovnih mest ObLO Novo mesto

NE ZAMUDITE PRILOŽNOSTI!

VPISITE SE V DOPISNI TEČAJ nemščine ali italijanščine PRI DOPISNI ŠOLI V LJUBLJANI

Oba jezika se bosta poučevala na štirih stopnjah. Prve tri bodo postopoma posredovale znanje sodobnega jezika v govoru in pisavi, četrta, izpopolnjevalna stopnja, pa se bo cepila v dve veji: ● gospodarskoposlovno, ki bo usposobila kandidate za pisarno in ustno poslovno občevanje, ● književnozgodovinsko in estetsko, ki bo nudila dopisnikom pregled celotne italijanske in nemške književnosti ob najboljših umetniških stvaritvah posameznih del ter najzanimivejših strujah. Podrobnejše informacije, programe in prijave dobite pri vseh sindikalnih podružnicah kakor tudi pri okrajnih tes občinskih odborih ZB. Rok za vpis je 15. september. Člani ZB imajo pri šolnini popusti

Še o cenah malin

Na željo kmetijske zadruge Kocčevje sporočamo, da so vse zadruge letos plačevalce nabiralcem malin po 90 din kg. Po 100 do 110 din kg pa so jih prodajale naprej. V tej ceni so namreč vračunani vsi stroški zadruge (prevoz, gnitje, kajo itd).

staro

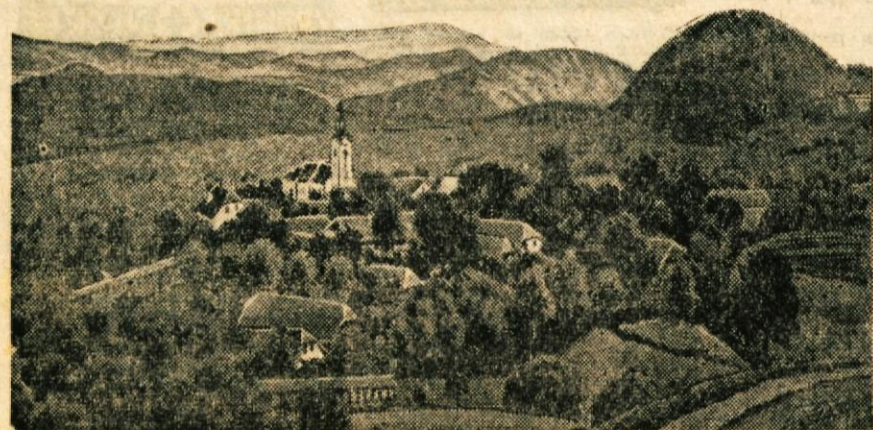
Takle je bil novomeški trg s svojim nekdanjim starim vodnjakom in starim rotovžem, ko so na njem meščani poslušali muziko svoje slavne meščanske garde, ko je hodil čezenj Janez Trdina, in je mladi študent in pesnik Dragotin Kette pisal svoje pesmi, od katerih je eno posvetil prav temu trgu in vodnjaku: »Noč trudna molči, nezamudna beži čez ... tni trg luna sanjava ...«

Kuga, lakota, črne koze in še polno drugih nadlog je včasih razsajalo po naši deželi. Še pred zadnjo vojno sta bolezen in revščina prisilila marsikoga, da je moral beračiti od hiše do hiše. Še huje pa je bilo v prejšnjih stoletjih. Na sliki berač iz slavne Valvasorjeve knjige »Slava vojvodine Kranjske«.

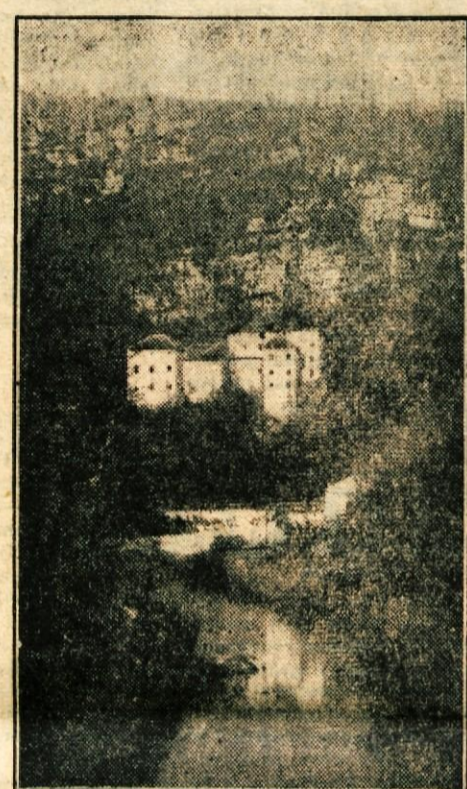
Porušene hiše, soie, kmečki domovi, razdejana gospodarska poslopja, uničene delavnice, podrti mestovi in proge — taka je bila podoba naše domovine pred dobrimi trinajstimi leti, ko so nad ruševinami in pogorišči zavihrale zastave svobode. V tej razmeroma tako kratki dobi smo toliko obnovili in prenovili, na novo zgradili in postavili, da se nam zdi tale podoba kot odsev neke davne preteklosti, pa vendar je minilo od takrat komaj pičlo poldrugo desetletje. Desetletje graditve, nenehna vzpona in naše rasti.

Se leta 1926 je bila takale dolenska vas zaprta od vseh strani. Že prej je dolenski mali človek poznal samo pehanje za skromen košček kruha na revni kraški zemlji ali pa pot s trebuhom za kruhom čez veliko lužo, kamor se je izselilo prav z Dolenjske na desettisoče ljudi. Takrat ni bilo v naših vaseh dobrih poti, ne elektrike ne vodovodov. Tudi vaščani zanimivega naselja Sela-Sumberk, kot ga kaže slika pred dobrimi 30 leti, so živeli tako. Danes pa imajo elektriko, močno kmetijsko zadrugo, nova cesta iz Žužemberka na Radohovo vas pa jih bo povezala celo z mednarodno avtomobilsko cesto Ljubljana—Zagreb—Beograd.

Dolenjske žene in dekleta so kot borke, aktivistke, matere in kmetice v zadnji vojni dale svoj velik, izreden delež osvobodilni borbi. Tudi po vojni jih vidimo povsod, kjer se obnavlja in gradi. Revolucija je naši ženi prinesla ne samo svobodo; zaradi njenega dela in resnične enakopravnosti v družbi ji daje pravice in dolžnosti v našem celotnem družbenem življenju. Na sliki: novomeške žene 16. aprila 1946 čistijo in urejajo Novo mesto.

Nekoč roparsko gnezdo, dvojček znanega gradu Erazma Predjamskega blizu Postojne, Lu k n j a pri Prečni, je eden izmed številnih dolenskih gradov in privlačna turistična točka. Grad danes ni več takšen kot ga kaže slika. Njegove ruševine zapirajo romantično sotesko, v kateri izvira in teče Prečna, ki je pri Mirni peči šla že drugič pod zemljo kot Temenica. Tik pod gradom žene tudi manjšo novomeško elektrarno.

Res se poletje bliža kraju, saj cvete že ajda, znanilka jeseni, in grozdje ima od dneva do dneva več sladkobe, vendar pa počitnic navzlic jutrišnjemu začetku novega šolskega leta za vse le še ni konec. To se pozna tudi v našem uredništvu, ki že tako ni posebno »zasedeno« — saj če gre eden na oddih, manjka v redakciji kar 50% ljudi ... Zategavoljo smo segli tokrat za našo zadnjo stran v arhiv starih, že davno obledelih klišejev, dodali pa smo jim tudi nekaj prav zadnjih posnetkov. Čeprav ne moremo reči, da bi nam snovi primanjkovalo (prizadevni dopisniki nas kar pridno zalagajo z novicami, čeprav žal še vedno ne iz vseh naših krajev), smo vam za spremembo namenili danes takole zadnjo stran, kot jo imate pred sabo. Morda bo celo bolj uga-jala kot običajna šesta stran Dolenjca, saj sprememba mika. Čeprav živimo v dobi satelitov, raketnih letal, flatov ali »pufkov« in mopedov, je nemara vendarle zanimiv pogled na prometno sredstvo, s kakršnim so se pred dobrimi sto leti vozili naši predniki in s katerega podoba začnemo to stran.

»Že čriček prepeva, spet pojdemo brat' ...« Dolenjski vinogradi obetajo pridelek, kakor ga že dolgo ni bilo. Prvi litri sladke portugalko so že stekli v skafke, čebričke, sodčke in sode, pa seveda tudi v žejna grla, ki jim novina še posebno prija. Dobra vinska letina pa ni samo veselje vseh tistih, ki ljubijo dobro kapljico ali radi zobljejo; za Dolenjsko in Spodnje Posavje je vinogradništvo pomembna gospodarska veja. Zato ji posveča ljudska oblast in zadrugišstvo posebno pozornost in daje pomoč pri obnavljanju ostarelih trtnih nasadov

»POJMO BRATJE, PESEM O SVOBODI!« piše na spomeniku, ki ga je Novo mesto postavilo v čast in spomin osvoboditvi na novo urejenem spominskem prostoru leta 1953. V spominski loži na Vratih pa so na marmornih ploščah vklesana imena vseh za svobodo padlih Novomeščanov, talcev in drugih žrtev fašističnega nasilja.

Poglejmo za konec še v največjo, najmodernejšo tovarno celuloze in papirja na Vidmu pri Krškem. Njen kolektiv daje zdaj na dan že 100 do 110 ton časopisnega papirja, to je 10 do 11 vagonov. Na sliki vidite delavca ob pravkar izdelani bali novega papirja; tale bala tehta natanko 5000 kg.

in novo

Politično-upravno, gospodarsko in kulturno središče dolenske deželice, že v preteklosti povezano z imeni naših velikih mož, v narodnoosvobodilni vojni pa resnično PARTIZANSKO MESTO, je NOVO MESTO zdaj bolj kot kdajkoli prej sredi uresničevanja velikih načrtov naše nove socialistične stvarnosti. V zadnjih tednih so dolensko metropolo obiskali tudi naši najvidnejši politični voditelji — maršal Tito, Edvard Kardelj, Aleksander Ranković, Miha Marinko, Mika Tripalo in drugi — saj je mesto v neposredni bližini enega letošnjih največjih jugoslovanskih gradbišč: avtomobilske ceste bratstva in enotnosti Ljubljana — Zagreb.

